

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

**Sadoleto, Jacopo
[Francofurti], 1607**

VI. Ad Evndem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

V.

AD EVNDEM.

Certe si literas ad te speciosas, quas Pontifici ostendere pos-
 set, in quibus de tua istuc mansione, redituque ad nos, consilium
 illud quoque in huiusmodi re visum mihi est dari tibi oportere.
 Nunc scribo has familiares alteras, ut etiam hoc addam,
 quod mihi maxime cura est. Nam cum ego prius quietiore ani-
 mo essem, in reditum tuum expectans ad eam diem, quae fuerat
 dicta: hoc est, circiter mensem Aprilem, postquam tu non semel
 scribas iam scripsisti ad me, cupere te anticipare illam diem, &
 primo quoque tempore ad nos reverti, magna sum incensus cu-
 pisse et videri tui. Sed tamen, quod est mei paterni animi erga
 te propium, semper commodum & utilitatem tuam meae volun-
 tati praerari volo: ut si habiturus sis splendidam occasione istie
 commorandi, agas quod animo tuo lubuerit, quemadmodum
 nec in alteris literis, quae ad speciem factae sunt, consilium
 nec tibi de hac tota re explicatum est. Illud tantum te admo-
 neri stultitiam & propius, ut ita statuas, idque habeas explora-
 tum, si scire in illam nassam te inieceris, liberum tibi posthac in-
 decessum non futurum. Nos enim ipsi, id quod tu scis, nisi divi-
 no potius quam humano certe consilio, emissi ex illis vinculis,
 nunquam custodia fuisset, adhuc impediri & constricti haere-
 remus. Neque ego te impedio, nec deterrere te volo, quo minus
 si maneat, si commodum tibi sit. Sed utrumque puravi meum
 est, & quod faceres approbare, & quod sentirem id verè expro-
 bare. Confecti etiam ad Pontificem epistolam, quam omnino
 non reddi: est contra scire (opinor) satis & grauius scripta
 quam quidem ut conscriberem, illa merces praecipue impulit:
 ut scire ab eo, & à ceteris omnibus volo, firmum animi mei
 propositum, huius qua nunc fruor, retinendae tranquillitatis, &
 libertatis meae, usque ad extremum spiritum conservandae. Ami-
 cissimos quidem omnes, sed imprimis, ac praecipue Blossium
 meum, omni à me salute & charitate complectere. Vale.

VI.

AD EVNDEM.

Literas à te acceperamus literas, datas mense Nouembri: nunc
 decem primis etiam ipso natali Dei & domini nostri die. Respon-
 ditur agitur ad omnes. De tua cupiditate, ut sis mecum, & mihi
 gratum est, & te video postremis tuis cognovisse iam de co-
 munitate meam: nempe te non minus auidè expectari à me,
 quam

quàm desiderari me tibi: quamobrem ages quod quandoque
 tibi videbitur. Illud tantum te admonitum volo, vt caute iudicetis.
 cum propter anni tempus, est enim hyems: tunc quod casus
 non maximè comitatus sis, sisque per ea loca, eosque homines
 transiturus, quorum mos & natura mihi valde est suspecta: non
 sine animi sollicitudine esse possim: neq; soluto animo de te cogi-
 gitare. Quare fac vt omnem adhibeas cautionem & diligentiam,
 quò te nobis saluum atque incolumem sistas: fidosq; habere te
 comites, & viarum duces: in quo neq; opera, neq; pecunie pro
 te volo. Et quoniam vno aliquo egemus qui à pedibus sic fa-
 britium eram desideraturus. Sed is reuinetur à Florebello, cuius
 commodum facillè antepono meo, alium adduces quem libet,
 quem tu idoneum & fidelem esse iudicaris. Cæsium Cardinalem
 & amauit, coluique semper, (quemadmodum tute fecit) & valde
 bene de eius ingenio, prudentiaque iudicauit: meque ab eo diligi
 etiam sensi: quod est caput meæ in eum obseruantie, eximique
 amoris. Qui quòd tibi se comiter amiceque dedit, habetque
 nonnunquam de me mentionem: gratissimum mihi est: reque illi
 meis verbis & agere gratias, & mea in illum perpetua officia pos-
 liceri, planè volo. Lapidem autè illum quin ferat causâ nulla est
 quare nisi iam fecisti, facias illi primo quoque tempore eius as-
 ferendi, & sibi habendi potestatem. Marium nostrum auo scire
 quid agat, & quo animo proœmium nostrum acceperit: tu si ab
 eo aliquid, continuò facies me certiozem. Gambarum comen-
 tum à te, & meis saluere verbis iussim, admodum laetor: illudque
 magis, quòd tibi visum scribis fuisse, me ab eo diligi. Quod ego
 non parui facio: eius enim de ingenio, & de nobilitate animi,
 summaque humanitate, semper existimaui bene: quapropter ream
 meis verbis ages illi de hac eius voluntate erga me gratias. Pe-
 trum Lambertum meum, optimum sanctissimumq; virum, eun-
 demque omni virtute atque humanitate prædicum, sic non amo
 solum, verum etiam colo ac veneror, vt nullius hominis amplius
 digne & dignitati plus tribuam, quàm eius vitus integritati ac vir-
 tuti. Qui quòd me, reque diligit, suamq; omnibus in rebus ostendit
 aduersus nos beneuolentiam, tam grate accipio, vt nihil supra.
 Sed quando tot eius erga nos meritis referetur à nobis gra-
 tia? vtinam veniret mihi in mentem, qua re possem me illi ex-
 cere, agereq; aliquid, quod tali viro accideret optatum, testimo-
 nium meæ ardentis erga illum voluntatis. Sed, si omnia ad gra-
 tiam ostendendam nobis reliqua sunt clausa, testimonium certe
 tantæ virtutis ac benignitatis pro vitili nostra in posteritate pro-
 pagauimus: est enim mihi ille semper in intimis medullis inhaerens.
 Tu ei à me millies salutem, vel centies millies potius: nemo est
 cui me magis charum & cõmendatum esse cupiam. Quid autem
 illi tibi

Veritas faceret, ut munus consecrationis, vel facultatem potius
 caritatis accipias, idem ego & probo, & te hortor. Moroni
 Episcopi Mutinensis nostri virtute & dignitate plurimum laetor:
 utque quicquid cum eo amicitiam valde laudo. Caluum habeo in me-
 moria, fuit enim semper mei amicissimus: ipse certe (quod nosse
 debemus) ingenio animoque erectior quam videretur illius for-
 mulas polulari: quem salutes velim à me: cuique dicas, gratum il-
 lum mihi facere, quod memoriam mei non intermitteat: perereque
 ab eo me, ut hoc assidue faciat. Caprificum meum, talem tibi be-
 neficentiam ostendere, tantumque impartire amoris, quantum
 scribis, incredibile est quantum gaudeam, & certe nihil fieri
 potest illius virtute praeferentius, humanitate lenius, familiaritate
 dulcius. Et tamen haec in eo antea etiam cognoram: nunc vero,
 quod tantam fidem praestet amicitiae, quod ita memor sit eorum
 quibus ipse mirifice diligitur, quamquam longè absentium, hoc
 mihi singulari est & summo in hac aetate optimi viri indicium:
 ut ego toto corde & animo penitus sum addictus. Illud doleo,
 quod cum ipse facultate amplam habeat crebro nobis amorem
 suum ostendendi, nos nihil simile aduersus eum agere possimus.
 Sed quando poterimus: aut ipse eadem virtute, animique inge-
 nio, qua nos officiis omnibus prosequitur, nostram voluntate
 erga prorelata gratia accipiet. Quod eius omnibus in rebus ope
 & consilio veris, facis rectissimè, idque ut semper facias tibi potif-
 feram mesado. Ad Gonzagam amplissimum virum suades ut scri-
 bas. Iam uero quid praesertim cum ascribas occupatissimum
 illum esse. Videtur tibi rectum, ut obtundamus eum inanibus
 epistolis: ac delectatur stylo & genere meo dicendi. Primum, non
 videtur cur delectari debeat, quid enim est in meis scriptis egregium,
 quod non imprimis humile & serpens humi sit? Deinde, si ma-
 gis delectatur, iuuenile est summos viros literis laessere, quae
 adhaerent aliud, praeter animi delectationem. Imò verò habet
 hoc obsequium nostrae summae erga eum obseruantia, maximeque
 quodam prosequimur honoris, quod vacuas rebus & negotijs
 literarum dare erubescimus. Quae quod scribis omnia summa
 estis Accolto nostro in illius grauissimis incommodis praestitisse,
 laetere veritate & laude amplissimi ac nobilissimi hominis: mul-
 tumque ego quoque hoc nomine illi debere me intelligo. Gratum &
 laudabile quod de Vbalduino nuntias, esse eum cum Accolto in amo-
 re & gratia, hominemque sese in illius aduersis rebus praestitisse. Lau-
 datur officiumque diligo. Sed de eo ipso est quod exoptulem.
 Tunc dicitur, cum in Vrbe alsidius fuerit, nihil ad me literarum, ac
 per alios salutem quidem: at tu illi à me plurimam. Cui indicabis,
 nam si ipse me minus diligit, summe tamè eum à me & amari &
 amari à me. Hortos nostros Quirinales scripsi ut redimeres:
 nunc

nunc si tibi videretur commodius finire eos vii sunt, ea ratione, ne si ab vno auellantur in aliquem potentiorera incidant, a quo tam facile postea possint auelli: facies quod iudicaris redemptum enim hoc negotium tibi permitto. Latinum Iuvenalem maiorem in modum, meque ab eo amari opto: tu me illi & non omnia, & res provinciarum huius commendabis. *Emilius* quod me petit, neque facile id factu est, & certe alienissimum nobis integritatis. Nos officia amicitiae illi praestitimus, quoad hoc fuit: sinat nos nunc officij nostri habere rationem. Nam vti cogitationibus vrgendis, & aduersarij persona suscipienda, nos prosequamur, neque honestum, neque decorum nobis est: hocque remotum a more & professione nostra. Libellum huius scribimus, quoad ipse inueniat qui rem exequendam curet: quoniam ex provincia ipsa esse oportet: & tamen magnus numerus eorum hominum solet in Vrbe esse: vt futura sit ei alicuius copia, qui agat sedulo & diligenter: quando quidem ad talia genus illius hominum est aptissimum. Si qua re honesta *Emilius* meam benevolentiam erga se expectet, experietur semper me amantissimum sui. Ain tu Romae esse *Hieronimum Alexandrum*: quem ego abesse longe putabam: audieram autem esse eum Venetiarum gaudeo medijsfidius, datam tibi facultatem, hominis omnium doctissimi & noscendi, & visendi: quem quod scribis mei esse peramantem, moriar ni eo nuntio mirabiliter sum delectatus. Hic de illis *Paule* est, quos ego imprimis mirari soleo. Incredibile propè est, quae sit hominis scientia, memoria, cognitio rerum plurimarum, de quo saepe equidem tecum locutus sum. Sed nunc cum nactus occasionem es, complectere hominem omnibus officiis, & te illi infirma: abibis enim semper ab illius facere, & colloquio doctior: quem salutari à te meis verbis studiosum me volo. Tantum vtrumque nostrum ab amplissimo viro *Constantino* amari, quantum tu scribis, summa mihi voluptati est: vti nam ille modò habeat iustas causas id agendi. Ipse quidem illi omni obseruantia iure optimo sum addictus: cuius legi adorationes, & tamen est quiddam, in quo leuiter dissentimus: in quo tamen meis rationibus allatis illius sententia potissimum staturus sum. Sed oporteret nos colloqui: quod aut faciamus coacti concilio, si modò vnquam coegetur: nam ego quoque *Christiano* illi negotio pro mea parte non deero. Aut si facilius ex non dabitur, & desperato posse nos congregari, per literas accutius & sciscitabor sententiam eius, & explicabo meam: quam obrem tota ista res in id tempus differatur. Mendum illud in litteris meo, quod ipse quoque corrigi debere dicit: probetque in eo opinionem meam, quae tamen eadem semper fuit, neque quo pacto in verbis illis fuerit immutata scio, nec miror, & tanto magis

vt tuto & commodè veniat. quod etiam eius deducendi omne
 colaus Capellus sibi ait impostum à mulieribus fuisse: quare
 illhuc cupiat redire, comitum penuria etiam nunc detinetur. Li-
 teras meas ad Pontificem maximū, quas postebas, cum hacten-
 bam ad te, perlatas esse arbitrabar, teque illis iam vltimū edo-
 vtendum putas. Accoltiū doleo excedere ex ea vrbe, in qua
 maximè eum morari vellem: vt enim nobis est amicissimus, &
 pluribus rebus nauare nobis posset beneuolentiam suam. Sed
 renda humana. Quas quidem ad eum scripsi literas, non motu
 motu animi à me scriptæ sunt, quàm ab illo fuerint lectæ. Cle-
 dium opto mecum esse, tamen ego in scribendo & lucubran-
 factus sum segnior: itaque scito, nihil à me hac hyeme compo-
 tum fuisse, quod momenti alicuius sit. De gloria inchoaueram
 sed citò intermisi: habeo tamē in animo opus illud perficere,
 quo Saluiato, cui tantum debemus, referatur aliqua ex parte
 me gratia: quod etiā per te illi volo exponi, & declarari. Tu
 per de Blossij Palladij nostri humanitate, comitate, beneuolentia
 erga nos aliquid ad me scribis: tibi autem quid ego rescribam
 nihil illud, quod solenne & fixum est, eum à me scilicet in creden-
 liter amari. Quod cum summè faciam, non tamen tantum
 video posse facere, quantū illius erga nos officia postulant. Ve-
 lem scripsisses ad me, ecquid habeat gratum, quod ego illum
 meo Hortensio intexui: & certè habere debet: non tam, quod
 magnum aliquid propterea sit assecutus, quàm quod ego illi in
 conspectu propemodē pono vniuersam imaginem illorum
 porum, in quibus nostræ vtriusq; iuuentutē desideria illa ardentē
 ferbuerunt, quorum est recordatio vtriq; nostrum iucunda. E-
 tu meo nomine amplectere, & salutem illi plurimam dices. Ho-
 rentium magistrum huius iuuentutis quotidie magis probo: nisi
 quod videtur mihi factus taciturnior, & solitudinis amantior: in
 quo mihi est admonendus, (quod facere cogito) vt caueat, ne
 hoc sit *melancholicus* vitium non animi iudicium: omnique modo
 ad hilaritatem est promouendus. Ei stipendium publicè contribu-
 tum est satis amplum. Cuius tertia pars illi à nobis soluetur, quod
 a modum cum tu etiam adesses, eramus ciuibus pollicim. Frater
 tuus mihi admodum satisfacit, seque exhibet & faciem & compo-
 dum obtemperandi mihi: & certè (vt ætas illa est) nihil, aut ad-
 modum raro delinquit. Spero de eo optimè. Sacratius in sua
 dijs est assiduus: ceteri familiares bene habent. Nos hic in lau-
 uissimo otio viuimus: copia rerum abundamus (preterquam pec-
 cunia) penè omnium. Multum mihi tuæ ad Bembum placuit
 literæ: vt, si homo es, magno animo dedere te debeas ad hoc La-
 tinè scribendarum epistolarum genus. Ad postremas tuas literas
 nihil est quod rescribam amplius. Satis enim ad omnia arbitror
 esse

...tantum Iacobaccio humanissimo viro vt gra-
...meis verbis mando, atque vt eidem omnia nostra com-
...conferre meo; conuincas memorem semper & ipsius officiorum
...patruorum eius futuram, quos ego vehementer amaui
...neq; desisto diligere etiam mortuos. Adscribam hoc
...ex tuis literis fecero coniecturam, diutius te isthic,
...ostendis, commoraturu esse, nullas amplius
...te scripturam: sed tempus & curam omnem positu-
...literarum studijs: qua narrare tibi nequeo quan-
...delectent. Tu vt eo animo ad nos venias, tanquam te
...habita totu immerfurus sis, omnino facito. Vale etiam
...Durando cubiculario summi Pontificis mulum in-
...obere: suis enim in te officiis egregie promeruit, vt
...illi deinceps essem: quamobrem ages meis etiam
...meque totum suum vt existimet, admonebis.
...Cal. Ianuarij, M. D. XXXV. Carpent.

VII.

PAULI SADOL. PETRO BEMBO.

...literis, quas ad Lazarum nostrum Papia proficiscens de-
...in Italiam venisse, Romamq; iter habere, & qua profes-
...causae, quaeve consilia essent, cognouisse te arbi-
...eidem certe cognosse te non dubito, quod ei nomi-
...mandaueram, deferre mecum me patru mei
...philosophiae librum, quem is paulo ante absoluerat
...mandatum habere, vt simul ac constitissem, statim
...ad te referendum, & fideliter ad te perferendum curarem: mi-
...tempore, atque
...haberes: cum eius amicitia, quae inter vos inter-
...praesertim cum tu illum ab eo librū tanto pere effa-
...lucubrationem suam ad iudicium tuum de-
...opera, cura, diligentia, fide, in illa expo-
...quod ipsum etiam, posteaquam ad Urbem veni,
...mihi per literas mandare, meque vt appropetarem vr-
...desistit: facile vt appareat, quanquam magna
...esse conatum existimet, non tamen eum
...quam is grauius atque acutissi-
...fuerit comprobatus. Quamobrem Marthæo Dan-
...tuo, eidemque tui nominis (vt mihi perspicere visu-
...mihi ex Contareni Card. familiaritate co-
...propter eius virtutem atque humanitatem vehemen-
...cum in isthæ loca proficisceretur, ipsum descri-
...quæ maxime potui commendauit
...non dubito, vt is fidelissimè ad te celerimeque